

053. Bijbelstudie over A SNOGA - BEIT HAK'NESET

בֵּית־הַכְּנֶסֶת

In onze vorige Bijbelstudie kwamen wij tot de conclusie dat de naam 'Kerk' een heidense oorsprong heeft en dat de kerk zowel als gebouw alsook als instituut geen Bijbels fundament heeft, maar wel de gemeente, de Ecclesia! G'd wil geen geregistreerd kerkgenootschap met een eigen kerkgebouw en vast lidmaatschap, maar een Mishpacha, een gezin bestaande uit broertjes en zusjes, kinderen van één vader, dat voor haar samenkomsten niet gebonden is aan één vaste locatie, maar uitgaat van het principe dat waar twee of drie in Zijn naam bij elkaar zijn, Yeshua zelf in hun midden is. Deze samenkomsten kunnen bij toerbeurt in de huiskamers van de gelovigen plaats vinden, maar ook in de natuur. Een prachtig voorbeeld van dit laatste vinden wij in Handelingen 16:11-13. Ik citeer uit de Groot Nieuws Bijbel: *"We voeren van Troas weg, zetten eerst koers naar Samotrake, en de volgende dag naar Neapolis. Van daar gingen we landinwaarts naar Philippi, een stad in het eerste district van Macedonië en een Romeinse vestiging. Daar bleven we enkele dagen. Op Shabat gingen we de stadspoort uit naar de rivier, omdat we vermoedden dat daar een Joodse gebedsplaats zou zijn. We gingen bij de vrouwen zitten, die daar waren samengekomen en spraken hen toe."* Sha'ul heeft het hier dus over een samenkomst in de natuur, bij de rivier, buiten de stadspoorten van Philippi. Het maakt dus niets uit of een samenkomst in de openlucht of binnenshuis plaats vindt. Voor G'd is niet het gebouw belangrijk, maar de mensen, en ook niet het administratieve lidmaatschap, dat we nergens in de Bijbel tegen komen, maar hun onderlinge liefdesband en het gemeenschappelijk geloof. Dat is het lichaam van Yeshua, waarvan Hijzelf het hoofd is. De ware gemeente, de ἐκκλησία ekklēsia, is geen strakke organisatie, maar een levend organisme! De plaatselijke gemeente ofwel het plaatselijk lichaam van Yeshua, is dus geen kerkgenootschap, maar een Mishpacha, een geloofsgemeenschap die op Israël geënt is. Het is derhalve nooit de bedoeling van Yeshua geweest dat Zijn volgelingen kerken zouden bouwen naast de synagogen. Het is nooit Zijn bedoeling geweest dat de synagogen vervangen zouden worden door de kerken. Het is nooit Zijn bedoeling geweest dat de kerken in de plaats van de synagogen zouden komen. Een kerk is niet een soort christelijke synagoge en de synagoge is ook niet een soort Joodse kerk, hoewel zij in Suriname doorgaans "Dyukerki" genoemd wordt. Maar dat is niet juist, want een synagoge is beslist geen kerk. Laat er daarover geen misverstand ontstaan. Maar wat is de synagoge dan wel?

Leerhuis

Synagoge is eigenlijk een Grieks woord, namelijk συναγωγή dat 'samenkomen' betekent. Het Surinaamse woord Snoga is hiervan afgeleid. De Hebreeuwse naam is dan ook Beit haK'neset [huis van samenkomst], maar zoals gezegd is de synagoge beslist niet zoiets als een Joodse kerk, alhoewel dit in sommige naslagwerken als zodanig staat vermeld, want er zijn toch wel enkele belangrijke verschillen tussen beiden. De kerk is op de eerste plaats een gebouw voor de zondagse kerkdienst waarin muziek, vrije gebeden en de preek centraal staan. De Schriftlezing blijft doorgaans beperkt tot enkele verzen. De synagoge daarentegen is op de eerste plaats een leerhuis waarin Joodse gelovigen en in vroegere tijden ook gelovigen uit de volken de TeNaCH (Hebreeuwse Bijbel) bestuderen alsook de rabbijnse verklaringen in de omvangrijke Talmud, bestaande uit Mish'na en Gemara, en dat niet alleen op Shabat, maar ook doordeweeks. Vandaar dat de synagoge in het Jiddisch ook wel 'Schul' wordt genoemd, van het Duitse woord 'Schule' hetgeen 'school' betekent. In het Nederlands is dit Jiddische woord inmiddels ingeburgerd met de spelling 'sjoel'. In het Hebreeuws noemt men de synagoge derhalve ook 'Beit haMidrash' [leerhuis], maar het is tegelijkertijd ook een 'Beit haTefila' [huis van gebed], want naast de lezing en de uitleg van de Tora [wet] en Haftara [profetische boeken] bestaat een Joodse eredienst ook uit een zorgvuldig samengestelde structuur van Schriftverzen en formuliergebeden, die gebundeld staan in de Sidur [gebedenboek]. Het belangrijkste formuliergebed, de Tefila, vormt naast de Toradienshet tweede kerngedeelte van de liturgie en wordt staande gelajent, vandaar de naam Amida, hetgeen 'staande' betekent. Het in het

Hebreeuws lajenen van de Tora en de Haftara met de uitleg en eventuele vertaling is na het Sh'ma en de Amida het belangrijkste hoogtepunt van de dienst in de synagoge, in het bijzonder op de Shabat en de Mo'adim [feestdagen], maar ook in de diensten op maandag en donderdag om alle aanwezigen in staat te stellen om van G'ds wetten en inzettingen kennis te nemen, te leren begrijpen en te memoriseren. De Schriftlezing vindt echter niet plaats uit een boek, maar als vanouds uit een schriftrol, en dat maakt de Toradienst zo bijzonder en authentiek. Daarom zou ik iedereen willen aanbevelen om geregeld een Toradienst in een synagoge bij te wonen. Het liefst natuurlijk in een Messiasbelijdende synagoge, maar als die er niet is in een traditionele. In vroegere tijden was het bijwonen van de Toradienst in de synagoge voor de Messiasbelijdende gelovigen niet alleen een Mitz'va, een Bijbelse opdracht, maar vooral ook een pure noodzaak, want dat konden ze in hun eigen huissamenkomsten immers niet doen omdat ze zelf niet over de Torarollen konden beschikken. Tegenwoordig heeft iedereen wel een Chumash met de vijf boeken van de Tora alsmede de Haftara of zelfs een complete TeNaCH in huis zodat de plaatselijke huusgemeenten voor het lezen van de wekelijkse Parasha niet meer afhankelijk zijn van een regionale sjoel, maar toch is het wel raadzaam om ook af en toe een echte Toradienst met alles erop en eraan bij te wonen in een synagoge, sowieso al vanwege het Hebreeuws, Lashon Qodesh [de heilige taal], maar ook vanwege de D'rasha, de uitleg van de behandelde Toratekst.

Het besluit van de apostelen

Een van de oudste berichten waaruit blijkt dat de lezing uit de Tora in de synagoge reeds in de tijd van Yeshua beschouwd werd als een algemeen gebruikelijk praktijk is de uitspraak van Ya'aqov [Jacobus] tijdens het bekende Apostelconvent in Jeruzalem: *"Immers Moshe [Mozes] heeft van oudsher in iedere stad, die hem prediken, daar hij elke Shabat in de synagogen wordt voorgelezen."* (מפעלות השליחים) Mif'alot haSh'lichim [Handelingen der Apostelen] 15:21). Het besluit dat Ya'aqov uiteindelijk met goedkeuring van de hele vergadering nam, veronderstelt voor de gelovigen uit de volken dus meeluisteren en meeleren in de synagoge. De vraag voor de eerste Messiasbelijdende gemeente was namelijk in hoeverre de Tora van toepassing is voor de niet-joodse broeders en zusters. De Joodse identiteit van de gemeente en de toestroom van bekeerlingen uit de heidenen wierp bij velen ook de vraag op of dezen eerst Joods moesten worden om Messiasbelijdend te kunnen zijn. Sommigen eisten zelfs dat de gelovigen uit de volken besneden moesten worden. Zolang de gemeente nog volledig Joods was, was er niets aan de hand, maar nu was er een nieuwe situatie ontstaan waarin er veel onzekerheid heerste. Vanwege deze halachische problemen werd er in Yerushalayim [Jeruzalem] een vergadering van de geestelijke leiders belegd: *"De Sh'lichim [apostelen] en de Zagenim [oudsten] kwamen bijeen om nader op deze zaak in te gaan. Toen het tot een hevige woordenstrijd kwam, stond Kefa [Petrus] op en zei: 'Broeders, u weet dat haShem mij al in het begin uit uw midden heeft gekozen om de boodschap van het evangelie onder de Goyim [heidenen] te verspreiden en hen tot geloof te brengen. G'd, die weet wat er in de mensen omgaat, heeft blijk gegeven van Zijn vertrouwen in de Goyim [heidenen] door hun Ruach haQodesh [de heilige Geest] te schenken, zoals Hij die ook aan ons geschonken heeft. Hij heeft geen enkel onderscheid gemaakt tussen ons en hen, want Hij heeft hen door het geloof innerlijk gereinigd. Waarom wilt u G'd dan trotseren door op de schouders van deze leerlingen een juk te leggen dat onze voorouders noch wijzelf konden dragen? Nee, we geloven dat we alleen door de genade van Yeshua Adoneinu gered kunnen worden, op dezelfde wijze als zij.' Daarop zwegen alle aanwezigen, en men luisterde naar Bar-Naba [Barnabas] en Sha'ul [Paulus], die vertelden welke grote tekenen en wonderen haShem door hen onder de Goyim had verricht. Toen ze waren uitgesproken, nam Ya'aqov [Jacobus] het woord. Hij zei: 'Broeders, luister. Shim'on [Simeon] heeft uiteengezet hoe G'd zelf het plan heeft opgevat om uit de Goyim een volk te vormen dat Zijn naam vereert. Dat stemt overeen met de woorden van de profeten; er staat immers geschreven: 'Dan keer ik terug op Mijn schreden. Ik zal het vervallen huis van David herbouwen, uit het puin zal ik het weer opbouwen. Ik zal dit huis doen herrijzen, zodat de mensen die overgebleven zijn de Eeuwige zullen zoeken, evenals alle Goyim over wie Mijn naam is uitgeroepen. Zo spreekt de Eeuwige, die dit van oudsher heeft aangekondigd.' Daarom ben ik van mening dat we de Goyim die zich tot G'd bekeren geen al te zware lasten moeten opleggen, maar dat we hun moeten schrijven dat ze zich dienen te onthouden van wat door de afgodendienst bezoedeld is, van ontucht, van vlees waar nog bloed in zit en van het bloed zelf. In haast elke stad wordt de*

Tora van Moshe immers al sinds mensenheugenis verkondigd en op iedere Shabat in de synagogen voorgelezen.” (NBV) **Surinaams:** “En den Apostel nanga den gransuma kon makandra fu luku asani moro fini. Ma di den no ben kan kon wan makandra, bakaten Kefa [Petrus] opo, a taki gi den taki: Un suma nanga brada! Un de sabi, fa granwei kaba Gado ben kari wi, én fa nanga mi mofo den heiden ben musu yere a wortu fu a breiti boskopu, fu den kan kon na bribi. Gado srefi, disi de sabi ala suma ati, ben tan kotoigi gi den, di A gi den a Ruach haQodesh [Santa Yeye], so leki fa A ben gi na wi. Én A ben luku wi nanga den wanfasi, én nanga a bribi A ben krini den ati tu. We, fa un tesi Gado so dan, poti wan hebi na den discipel tapu, disi den tata fu wi nanga wi srefi tu no ben man fu tyari? Tok’ wi de bribi taki, nanga a gnade fu Masra Yeshua haMashiach wi sili sa feni bun, so leki den de bribi tu. Now no wan fu den no taki wansani moro, ma den arki, san Bar-Naba [Barnabas] nanga Sha’ul [Paulus] ferteri, o bigi marki nanga wondrowroko Gado ben du nanga den anu na mindri fu den heiden. Na baka di den kaba fu taki, dan Ya’aqov [Yakobus] piki taki: Un suma nanga brada! Un yere mi! Shim’on [Simeon] ben ferteri wi kaba, fa Gado ben kon luku den heiden na fositron, fu A teki wan pipel na den mindri, di de fu En nen. Én dati akorderi tu nanga den wortu fu den profeiti, so leki den ben skrifi taki: Bakaten Mi sa kon opo a oso fu David baka, disi ben fadon; a sani disi broko, Mi sa meki nyun baka; tru, Mi sa opo en baka. Fu den tra suma, disi ben libi abra, mu suku Masra, so srefi ala heiden tu, disi den sa kari Mi nen na den tapu; so a Masra de taki, disi de wroko ala a sani. Fu sinsi bigin Gado ben sabi alasani, disi En wani du. Fu dat ede mi denki taki, wi no musu trobi den, disi ben de heiden fosi, én disi ben drai kon na Gado; ma meki wi skrifi gi den, fu den no nyan densani, disi flaka nanga krukutu gado wroko, én fu den no huru, én fu den no nyan brudu ofu so sortu meti, disi no ben lasi brudu. Bikasi sinsi fu owruten Moshe [Moses] abi suma na ibriwan foto, disi de preiki a wét fu en; én ala Sabadei den de leisi en na den snoga.” **Hindoestaans:** “Tab patháwal wálan aur barkwan ekattha hoike i hukum ke bise me bāt-cit kare lagal. Tab jab usab me ekta na raha, tab Kefa [Petras] khara bhail aur bolis: Bhái log, tulog jáne hai ki Parmeswar suru se hamme cunke salláh karis ki dusar játi hamare dwára khus khabar sunke okare me biswás kare lagi. U har ek insán ke dil jáne hai. Okar ákhi ke sámne Israel aur dusar ját ke biswási ekahi hai. Ohi se u ápan Ruach haQodesh [Pawitr Átma] ke ohulogke deis hai aur usabke dil biswás dwára bhi safa karis hai. Tab tulog káhe ke oke ajmáwe hai dusar ját ke Masíhi ke aisan bojha uthwáwe ke dwára? Hamlogke báp-dáda aur hamlog to apane i kánun ke bojha na uthái páwat rahili. Hamlog biswás karila ki ulog aur hamlog kháli Yeshua haMashiach [Yeshu Masíh] ke bhalái dwára bac jábe. Bas barkwan cuppái gail aur sune lagal kaise Bar-Naba [Bárnábás] aur Sha’ul [Paulas] batáwe hai ki Parmeswar ulogke dwára dher barka aur acambho kám dusar ját ke bic me karwáis hai. Tab jab usab batiái cukal, tab Ya’aqov [Yákobas] bolis ke: Bhái log, ab hamár bāt suno. Shim’on [Simeon] samjháis raha Parmeswar kaise suru se mángis sab dusar játi me se ek játi banáwe okar nám par cale khátin. Aisane okar pahile ke sanesian bhi likhis raha: ‘Prabhu bole hai ki: Ekare bád ham lautke ábe aur David [Dáwid] ke bigaral ghar phin se banábe. Aur bhi jaun oman ukharke giral hai, ham oke utháike thara karab, jeme sab dusar játi hamke khoje. Tab ham usabke apanáike ápan nám debe. Ham i bicár suru se jánat rahili aur ham bhi pura karab.’ Ohi khátin hamlogke na cáhi dusar játi ke biswási ke soc me dár dewe ke. Baki hamlogke cáhi ek cithi likhke usabke janáwe ke kaun cij mináhi hai. Nakli bhagwán ke kháik safa na hai, ohi se na khái ke cáhi. Usabke na cáhi chachundar ke kám kare ke. Auro khun wála gos aur khun bhi mináhi hai. Dher din se Israel ke játi har ek sahar me Moshe [Mosas] ke likhal bāt parcár kare hai. Ápan parcár ke ghar me Shabat ke din par usab okar kánun parháwe hai.” **Javaans:** “Para rasul lan para pinituwa terus pada ngrembuk prekara iki. Sakwisé suwi enggoné bebantahan, rasul Kefa [Pétrus] terus ngadek lan ngomong ngéné: Para sedulur! Kowé kabèh wis pada ngerti kepriyé enggoné Gusti Elohim kawit mbiyèn wis milih aku sangka tengahmu kabèh, kongkon nggelarké kabar kabungahan bab Gusti Yeshua haMashiach marang wong-wong sing dudu Ju, supaya wong-wong kuwi uga pada krungu kabar iki lan pada pretyaya. Gusti Elohim sing mangertèni pikirané manungsa wis nduduhké nèk Dèkné gelem nampa wong-wong sing dudu Ju, awit Dèkné ngekèki Ruach haQodesh [Roh Sutyi] marang wong-wong kuwi, pada waé kaya enggoné Dèkné ngekèki marang awaké déwé. Gusti Elohim blas ora mbédak-mbédakké wong-wong sing dudu Ju karo awaké déwé. Gusti Elohim ngresiki atiné wong-wong mau, jalaran wong-wong pada pretyaya. Lah nèk ngono, kenèng apa kowé kok pada nglawan marang Gusti Elohim lan arep ngebot-eboti sedulur-sedulur kuwi? Lah gèk mbah-mbahané awaké déwé lan awaké déwé waé ora kuwat nyangga momotan kuwi. Mbok aja kaya ngono! Awit awaké déwé pada pretyaya lan dislametké jalaran sangka kawelasané Gusti Yeshua, semono uga wong-

wong sing dudu Ju kuwi! Wong sing pada ngumpul nang kono meneng kabèh sak barengé ngrungokké kabar-kabar sing digawa karo Bar-Naba [Barnabas] sing ditindakké karo Gusti Elohim nang tengahé wong-wong sing dudu Ju lantaran rasul loro kuwi. Sakwisé kuwi Ya'aqov [Yakobus] terus ngomong ngéné: Para sedulur, dirungokké omongku iki. Sedulur. Shim'on Keifa [Simon Pétrus] wis ngomongké nèk Gusti Elohim enggoné nglumpukké bangsa kanggo Dèkné déwé, kawit wiwitané wis ngétokké kabetyikané lan kawelasané marang wong-wong sing dudu Ju. Tembungé para nabi dèk mbiyèn pantyèn tyotyok karo prekara iki. Awit wis ketulis ngéné: 'Sakwisé kuwi aku bakal balik lan omahé David [Dawed] sing wis rubuh arep tak dekné menèh supaya bisa kaya mbiyèn. Dadiné wong liyané sing dudu Ju kabèh bakal nggolèki Aku, kabèh wong sing ora kenal marang Aku, sing wis tak panggil dadi wèkku. Kuwi tembungé Gusti, sing wis nindakké kuwi mau kabèh kawit wiwitané!' Ya'aqov neruské tembungé: Para sedulur, miturut pinemuku, ora bener nèk awaké déwé nggawé angèlé sedulur-sedulur sing dudu Ju sing wis pada pretyaya marang Gusti Elohim. Apiké awaké déwé nulis layang waé, diomongi supaya ora mangan pangan sing wis dipasrahké marang brahala; uga dipenging supaya ora mangan dagingé kéwan tekekan; dipenging mangan getih; uga kudu dipenging nindakké laku bédang. Awit pendak dina Shabat wèt-wété nabi Moshe [Moses] kawit mbiyèn diwatyakké nang sinaguk-sinaguk nang endi waé." (מִפְּעֻלֹת הַשְּׁלִיחִים Mif'alot haSh'lichim [Handelingen der Apostelen] 15:6-21). Uit dit verhaal blijkt dat de wekelijkse Toralezing in de synagoge een belangrijk argument was voor de beslissing, dat de gelovigen uit de volken weliswaar niet door middel van de B'rit Mila [besnijdenis] hoefden toe te treden tot het Jodendom, maar dat de Tora ook voor de niet-joodse gemeenteleden het centrale gedeelte van de Schriften behoort te zijn. Zij hoefden niet officieel Joods te worden in halachische zin en hoefden dus ook geen Giyur te doen, maar als gelovigen in de G'd van Israël moeten ze wel Zijn geboden en inzettingen naleven, om te beginnen met dat ze zich dienen te onthouden van wat onrein maakt: van alles wat afgoden gewijd is, van ontucht, van vlees waar nog bloed in zit en van het bloed zelf. De overige geboden leren ze met de tijd vanzelf wel als ze naar de sjoel gaan. In eerste instantie werd aan hen slechts een minimum aan geboden opgelegd met de bedoeling dat ze de rest van de Tora vanzelf leren als ze elke Shabat de dienst in de synagoge bijwonen. De lage drempel werd aanvaardbaar geacht vanwege de wijde verspreiding van het Jodendom waardoor het voor de gelovigen uit de heidenen ook mogelijk was om op Shabat in de talrijke synagogen binnen het Romeinse Rijk geschoold te worden door het wekelijks horen van de Tora. Deze beslissing heeft op twee manieren een doorslaggevende betekenis gehad op de ontwikkeling van zowel het Messiasbelijdend Jodendom alsook het later ontstane christendom. Als zij toen hadden beslist om de heidenen niet in hun midden op te nemen, dan waren ze niet meer dan een Joodse sekte gebleven met alle gevolgen van dien. Gelukkig hadden zij wel G'ds wil uitgevoerd en ook de gelovigen uit de volken betrokken in G'ds heilsplan met de mensheid, maar helaas hebben latere christelijke bijbeluitleggers deze tekst verkeerd geïnterpreteerd en zodanig opgevat dat de niet-joden zich uitsluitend aan de hier genoemde vier geboden hoeven te houden en de rest van de Tora maar gewoon kunnen beschouwen als voor hen niet van toepassing zijnde. Dat dit een misvatting is blijkt echter uit het feit dat bijna elke kerk de tien geboden wel in acht neemt, en dat zijn toch duidelijk meer dan alleen maar deze vier. Maar waar het mij in dit verband met name om gaat is vers 21, namelijk de verwijzing naar de Toralezing in de synagoge. Het woordje 'want' of in andere vertalingen 'immers' geeft namelijk aan dat dit vers betrekking heeft op hetgeen in vers 20 gezegd is en dus voor de gelovigen uit de volken van toepassing is. Zij worden dus geacht om evenals hun Joodse medegelovigen op Shabat naar de plaatselijke synagoge te gaan om daar te luisteren naar de lezing en de uitleg van de Tora.

De Schriftlezingen in de synagoge

De wekelijkse lezing van de Tora vormt als het ware de garantie dat de jonge gemeenschap zijn Joodse identiteit zou behouden ondanks de toestroom van niet-joden. Op elke Shabat wordt een ander gedeelte van de Tora gelezen volgens een bepaald rooster en gevolgd door een lezing uit een van de profetische boeken. Tot op heden weten wij niet precies waar deze gewoonte vandaan komt en op grond van welke criteria de verschillende vaste leesgedeeltes gekozen zijn, maar door Lucas 4:17, waarin Yeshua werd opgeroepen om voor deze profetenlezing naar de Bima te komen, weten wij dat het in ieder geval reeds tijdens de tweede tempelperiode algemeen gebruikelijk was. Al vanouds wordt het Toragedeelte bij voorkeur door

Kohanim [het priestergeslacht uit de stam Levi] gelezen, en slechts als deze niet aanwezig zijn mogen anderen daarvoor worden opgeroepen. Het profetengedeelte daarentegen wordt uitsluitend door Joden uit de overige stammen voorgelezen. Om deze reden kreeg Yeshua, die tot de stam Yehuda [Juda] behoorde en dus niet uit Levi stamde, volgens Lucas 4:16-21 de eer om in de synagoge van Natzeret [Nazaret] de Haftara te mogen lezen: *“En Hij kwam te Natzeret, waar Hij opgevoed was, en Hij ging volgens Zijn gewoonte op Yom Shabat [de sabbatdag] naar de synagoge en stond op om voor te lezen. En Hem werd יְשַׁעְיָהוּ Sefer Yeshayahu [het boek van de profeet Jesaja] ter hand gesteld en toen Hij het boek geopend had, vond Hij de plaats, waar geschreven is: De Geest van Adonai is op Mij, daarom, dat Hij Mij gezalfd heeft, om aan armen de blijde boodschap te brengen; en Hij heeft Mij gezonden om aan gevangenen loslating te verkondigen en aan blinden het gezicht, om verbrokenen heen te zenden in vrijheid, om te verkondigen het aangename jaar van Adonai. Daarna sloot Hij het boek, gaf het aan de dienaar terug en ging zitten. En de ogen van allen in de synagoge waren op Hem gericht. En Hij begon tot hen te zeggen: Heden is dit Schriftwoord voor uw oren vervuld!”* **Surinaams:** *“Dan A kon tu na Nazaret, pe den ben kweiki En; én na Sabadei, so leki fa A ben gwentu fu du alaten, A go na ini snoga, A opo tanapu fu leisi. Én den langa a buku fu profeti Yeshayahu [Yesaya] gi En. We, di A opo a buku, A miti a presi, pe den skrifi taki: A Yeye fu Masra de na Mi tapu, fu dat ede A ben salfu Mi, fu preiki a breiti boskopu gi den potiman; én A seni Mi, fu Mi dresi den, disi de nanga broko ati, fu preiki gi den sma na dungru-oso taki, den sa lusu, én gi den breni sma taki, den sa si, én gi den buibuiman taki, den sa kon fri, én fu preiki a switi yari fu Masra. Na baka di A ben tapu a buku kaba, dan A gi en baka na a dinari fu snoga, én A go sidon. Én ala sma ai, disi ben de na ini a snoga, ben de na En tapu. Now Yeshua bigin fu preiki gi den taki: “Tide a wortu fu a buku kon leti na un yesi dyaso!”* **Hindoestaans:** *“Aisane parcár karte Yeshua Násáret ke sahar gail jáha u barka bhail. Okar nem raha Shabat ke din par parcár ke ghar jái ke. Ohi se jab pahucal, tab u huwa ke parcár ke ghar me gail. Aur jab u uthal Parmeswar ke pustak parhe khátin, tab usab oke Parmeswar ke sanesia Yeshayahu [Yasáya] ke pustak deis. Tab jab u kholis, tab páis jáha likhal hai: Prabhu ke Átma Hamár uppar hai. U to Hamme ápan Pawitr Átma deis hai u manai logan ke khus khabar sunáwe khátin jaun ke dil chota hai. Dher manai jaise jahal me bánhal hai, aur u Hamke patháís hai u logse batáwe ke ki: Tulog chutkára paihe! Aur andha wálan se batáwe ke ki: Tulog dekhihe! U Hamme bhi patháís hai dabáwal wálan ke choráwe khátin aur har ek se bole ke ki: Parmeswar ke bhalái ke tem ái gail hai! Jab u i sab bát parh cukal raha, tab pustak band karke lautár deis aur baith gail. Aur sab koi khub dhián se oke tákat raha. Tab u bolis ki: Jaun bát Ham abbe parhli, u áj pura hoi gail!”* **Javaans:** *“Gusti Yeshua terus teka nang kuta Nasarèt, kuta panggonané Dèkné. Kaya sak lumrahé, ing dina sabbat Gusti Yeshua budal nang sinaguk. Nang kono Dèkné terus maju arep matya. Dèkné terus dielungi kitabé nabi Yésaya. Kadung dibukak terus nemu ayat sing uniné ngéné: Rohé Gusti ana ing Aku, awit Gusti wis milih Aku. Aku dikongkon nggelarké kabar kabungahan marang wong mlarat. Wong setrapan kudu tak kabari nèk bakal dietokké lan wong lamur bakal weruh. Aku kudu ngluwari sing ngalami kasangsaran. Lan menèh, aku kudu ngabarké nèk saiki wis wantyiné enggoné Gusti Elohim ngétokké kabetyikané marang manungsa. Sakwisé matya, Gusti Yeshua terus nutup kitabé terus dibalèkké marang peladéné Kitab. Dèkné terus njagong. Wong kabèh sing nang sinaguk kono pada nyawang Dèkné. Gusti Yeshua terus ngomong ngéné: Ing dina iki, sak barengé kowé ngrungokké sing tak watya mau, isiné ayat-ayat mau wis keturutan!”* Evenals in Lucas 24:27, waarin Yeshua later aan de Emmaüsgangers uitlegde dat de Tora en de Profeten van Hem getuigen, vertelde Hij ook na de lezing van יְשַׁעְיָהוּ Yeshayahu [Jesaja] 61:1-2 aan de mensen in de synagoge, dat juist dit Schriftgedeelte betrekking had op Hemzelf. Gezien de vermelding van de profetenlezing in bovengenoemde tekst uit Lucas 4 kunnen wij ervan uitgaan dat de Haftara reeds in de eerste eeuw gezien werd als een vanzelfsprekend onderdeel van de dienst in de synagoge. Dit wordt ook door מפעלות Mif'alot [Handelingen] 13:13-15 bevestigd: *“Sha'ul [Paulus] en die met hem waren, voeren af van Paphos en kwamen te Perge in Pamfylië; maar Yochanan [Johannes] scheidde zich van hen af en keerde weder naar Jeruzalem. Doch zelf gingen zij van Perge verder en kwamen te Antiochië in Pisidië, en op Yom Shabat [de sabbatdag] in de synagoge gegaan zijnde, namen zij plaats. En na de voorlezing van de Tora en de Haftara lieten de oversten der synagoge hun vragen: Mannen broeders, indien gij een woord van opwekking voor het volk hebt, spreek het dan.”* **Surinaams:** *“Now Sha'ul [Paulus] nanga den trawan, di ben de nanga en, komoto na Pafos, én nanga sipi den waka go na Perge na Pamfiliakondre; Yochanan*

[Yohanes] wawan libi den, a drai baka go na Yerusalem. Ma di den trawan komoto na Perge, waka a kondre doro, den kon na Antiokia na Pisidiakondre. Ēn na Sabadei den go sidon na snoga. We, di a sma, disi leisi a wét nanga profeti, kaba fu leisi, den gransuma fu snoga seni taki gi den apostel taki: Un brada, efu un abi wan wortu, fu leri den sma disia, taki dan!”

Hindoestaans: “Tab Sha’ul [Paulas] aur okar sáthi log jaháj par Páfos se samundar kátke Perga sahar Pamfilia des me gail. Baki huwa se Yochanan [Yohánas] ulogke chorke Yerusalém lautke gail. Aur Sha’ul log Perga se calte Antiokia sahar Pisidia des me pahucal. Tab sabbat ke din usab huwa ke Israel log ke parcár ke ghar me gail aur baithal. Tab jab barkwan Moshe [Mosas] ke kánun aur Parmeswar ke dusar sanesian ke pustak me se parh cukal, tab Sha’ul aur okar sáthi se puchwáis ki: Bhái log, tulog janta se kuch himmat dewe wála bát bol sakiho?”

Javaans: “Rasul Sha’ul [Paulus] lan sak kantyané terus numpak prau lunga sangka kuta Pafos, budal nang kuta Pèrgi nang bawah Pamfili. Nanging Yochanan [Yohanes] ora gelem mèlu terus, malah balik nang Yérusalém. Sangka kuta Pèrgi Bar-Naba [Barnabas] lan rasul Sha’ul terus budal terus nang kuta Antioki nang bawah Pisidi. Ing dina sabbat wong loro iki terus mèlu ngumpul nang sinaguk. Sakwisé matya sangka wèt-wété nabi Moshe [Moses] lan kitabé para nabi, para pinituwané sinaguk terus kongkonan takon marang rasul Sha’ul lan Bar-Naba, menawa nduwèni tembung kanggo mbangun wong-wong sing nang kono.” Sha’ul greep uiteraard deze kans aan om aan de hand van de Schriften van Yeshua te getuigen. Zowel Lucas 4:16-21 alsook Handelingen 13:13-15 tonen aan dat ook Yeshua en Zijn Talmidim [volgelingen] als gelovige Joden actief aan deze onderdelen van de eredienst in de synagoge hebben deelgenomen. Als ook u op grond van Handelingen 15:21 deze cyclus van lezingen uit de Tora en de profeten wilt volgen, thuis of in de synagoge, dan is het goed te beseffen dat u daarin ook Yeshua navolgt samen met miljoenen Joden en Messiasbelijdende gelovigen uit de volken, die tegelijkertijd met u hetzelfde gedeelte lezen.

Yeshua in de synagoge

Is deze oproep in Handelingen 15:21 om de Toralezing in de synagoge bij te wonen dan niet tegenstrijdig met de conclusie waartoe wij in de vorige Bijbelstudie zijn gekomen, namelijk dat de Eeuwige geen prijs stelt op een gebouw dat men ‘huis van G’d’ ofwel ‘G’ds huis’ noemt? Wij hebben in diverse teksten gelezen dat het nooit Zijn bedoeling was om een huis voor Hem te bouwen. Zelfs de Tempel was niet eens Zijn wens, maar een goedbedoeld idee van David. Maar als de Eeuwige nooit van de gelovigen gevraagd heeft om een kerk voor Hem te bouwen, hoe zit het dan met de synagoge? Dat is toch ook een gebouw? Vindt Hij dat dan wel goed? Jazeker! Yeshua zelf ging elke Shabat naar de plaatselijke synagoge, ongeacht in welke stad Hij op dat moment was. Ik zal enkele voorbeelden noemen. Lucas verhaalt in zijn vierde hoofdstuk vers 16: “En Hij kwam te Natzeret (Nazaret), waar Hij opgevoed was, en Hij ging volgens Zijn gewoonte op Yom Shabat [de sabbatdag] naar de synagoge en stond op om voor te lezen.” **Surinaams:** “Dan A kon tu na Nazaret, pe den ben kweiki En; én na Sabadei, so leki fa A ben gwentu fu du alaten, A go na ini snoga, A opo tanapu fu leisi.” **Hindoestaans:** “Aisane parcár karte Yeshua Násáret ke sahar gail jáha u barka bhail. Okar nem raha Shabat ke din par parcár ke ghar jái ke. Ohi se jab pahucal, tab u huwa ke parcár ke ghar me gail.” **Javaans:** “Gusti Yeshua terus teka nang kuta Nasarét, kuta panggonané Dèkné. Kaya sak lumrahé, ing dina Shabat Gusti Yeshua budal nang sinaguk. Nang kono Dèkné terus maju arep matya.” In hetzelfde hoofdstuk staat: “Hij daalde af naar K’far-Nachum [Kapernaüm] een stad in de Galil [Galilea], en Hij leerde hen geregeld op de Shabat.” **Surinaams:** “Ēn dan A kon na Kapernaum, na wan foto fu Galilea; na dape A leri suma na Sabadei.” **Hindoestaans:** “Tab Yeshua pahár par se utarke Gálilea dihát Kapernaum sahar me gail. Huwa par u suru karis har Shabat ke din parcár ke ghar me sikháwe ke.” **Javaans:** “Gusti Yésus terus medun nang kuta Kapèrnakum nang bawah Galiléa. Ing dina Shabat Dèkné mulang nang sinaguk.” (vers 31). Waar leerde Hij hen? In de synagoge! Kijk maar: “En zij kwamen te K’far-Nachum [Kapernaüm] en terstond op de Shabat ging Hij naar de synagoge en leerde.” **Surinaams:** “We, di den kon na Kapernaum, Yeshua go wanten na ini snoga na Sabadei, A leri suma.” **Hindoestaans:** “Tab sabhan Kápernaum sahar me pahucal. Tab jaise Shabat ke din a bhail, taise Yeshua parcár ke ghar me gail aur huwa par Parmeswar ke bát sikháwe lagal.” **Javaans:** “Gusti Yeshua lan murid-muridé pada teka nang kuta Kapèrnakum. Ing dina Shabat Gusti Yeshua mlebu nang sinaguk lan mulangi wong-wong.” (Marcus 1:21). “En Hij trok rond in geheel Galilea en leerde in hun synagogen en verkondigde het evangelie van het Koninkrijk en genas alle ziekte en alle kwaal onder het volk.” **Surinaams:** “Ēn Yeshua waka heri Galileakondre lontu, A leri den na ini

den snoga én A preiki a Breiti Nyunsu fu Gadokondre; so srefi A yepi furu sikiman, ala sortu siki A dresi, disi ben trobi suma.” **Hindoestaans:** “Yeshua Gálilea ke dihát bhar me ghum ghumke parcár ke ghar me khus khabar ailán karat raha ki Parmeswar manai log ke dil me mánge hai ráj caláwe. Aur u bhi har ek rakam bemaria log ke accha karat raha.” **Javaans:** “Gusti Yeshua terus ndlajahi bawah Galiléa. Dèkné memulang nang sinaguk-sinaguk lan nggelarké kabar kabungahan bab Kratoné Gusti Elohim. Sing lara pada ditambani sangka pernyakité lan memalané.” (מתת'יהו Matit'yahu [Mattheüs] 4:23). “En in Zijn vaderstad gekomen, **leerde Hij hen in hun synagoge**, zodat zij versted stonden en zeiden: Vanwaar heeft Hij die wijsheid en die krachten?” **Surinaams:** “Én di A kon baka na En kondre, na Nazaret, A go leri den na ini den snoga, te ala sma ferwondru fu En, den taki: Pe a Sma kisi so bigi koni, fu A kan du so bigi wondruwroko?” **Hindoestaans:** “U gail u sahar me jáha u posáil raha. Tab u huwa ke parcár ke ghar me sikháwe lagal. Aur u aisan rakam sikháwat raha ki manai log bahut acambho hoike puche lagal: I ádmi káha se etana gyán aur sakti páis hai?” **Javaans:** “Gusti Yeshua terus teka nang kuta Nasarèt, panggonané sedulur-seduluré. Nang kono Dèkné mulangi wong-wong nang sinaguk. Wong-wong sing ngrungokké pada nggumun banget lan rasan-rasan marang sakpada-pada: Wong iki éntuk kaweruh sing kaya ngono kuwi sangka ngendi ya? Lan sangka ngendi Dèkné éntuk pangwasa kanggo nindakké mujijat-mujijat kuwi?” (מתת'יהו Matit'yahu [Mattheüs] 13:54). “En toen de Shabat aangebroken was, **begon Hij te leren in de synagoge**. En zeer velen van die Hem hoorden, stonden versted en zeiden: Waar heeft Hij deze dingen vandaan en wat is dat voor een wijsheid, die Hem gegeven is? En zulke krachten, als door Zijn handen geschieden?” **Surinaams:** “Én di Sabadei kisi, A bigin fu leri suma na snoga; én furu sma, disi yere En, ferwondru fu a leri fu En, den taki: Pe a Sma kisi a sani? O bigi koni dati, di A abi! Én o wondruwroko dati, disi A du nanga En anu!” **Hindoestaans:** “Tab jab Shabat ke din bhail, tab u parcár ke ghar me Parmeswar ke bát sikháwe lagal. Tab dher manai log sunke acambho hoi gail aur apane me bolis: I sab cij u káha se jáne hai? Etana gyán u kaise páis hai? Aur i sab barka kám u kaise kar páwe hai?” **Javaans:** “Ing dina Shabat Gusti Yeshua terus molai mulangi nang sinaguk kono. Wong-wong sing ngrungokké pada nggumun kabèh. Pada ngomong: Wong iki éntuk piwulangan sangka ngendi ya? Kok pinter temen? Kok bisa nindakké mujijat-mujijat mbarang?” (Marcus 6:2). - “Op een andere Shabat geschiedde het, dat Hij **in de synagoge** ging en leerde!” **Surinaams:** “Na wan tra Sabadei baka A go na snoga agen, go leri!” **Hindoestaans:** “Ek dusar Shabat par Yeshua parcár ke ghar me gail sikháwe. Huwa ke manai me ek ádmi ke dahina háth na kamát raha.” **Javaans:** “Ing dina Shabat liyané Gusti Yeshua mulangi nang sinaguk. Nang kono ènèng wong sing lumpuh tangané tengen.” (Lucas 6:6). - “Dit zeide Hij, **lerende in de synagoge** te K'far-Nachum [Kapernaüm].” **Surinaams:** “Ala disi tori Yeshua ben taki, di A ben leri na ini a snoga fu Kapernaum.” **Hindoestaans:** “Yeshua i sab bát Kápemaum ke parcár ke ghar me sikháwat raha.” **Javaans:** “Ya iku mau kabèh sing diomong karo Gusti Yeshua, dongé Dèkné mulangi nang sinaguk nang kuta Kapèmakum.” (יוחנן Yochanan (Johannes) 6:59). Hij ging dus naar de synagoge om te leren, te onderwijzen. Daar draait de hele eredienst in de synagoge namelijk om en daarom is het ook een leerhuis, een sjoel, een school. Joden gaan niet naar de sjoel om een fijne dienst bij te wonen, maar om met en van elkaar te leren en gezamenlijk de Tora te bestuderen.

Joodse sekte

De eerste Joden die in de Mashiach geloofden hielden de traditie van hun voorouders in ere en namen deel aan de eredienst in de Tempel en in de synagoge. Zowel de Messiasbelijdende Joden alsook de gelovigen uit de volken die zich later bij hen aansloten vormden na de dood, opstanding en hemelvaart van Yeshua een kleine sekte binnen het Jodendom, zoals er wel meer waren. Zij waren dus geen christenen en gingen niet op zondag naar de kerk, maar bezochten op Shabat de synagoge en hielden ook drie keer per dag de door de tempeldienst aangegeven gebedstijden. Het belang van de synagoge en van deze gebedstijden ontstond voor de Joden waarschijnlijk tijdens de Babylonische ballingschap. Zonder Tempel om een eredienst en offerdienst in te houden waren vrome Joden in de Galut [verstrooiing] namelijk gedwongen om een andere vorm van een eredienst te zoeken en bijeen te komen rond hun rabbijnen om onderwijzing te ontvangen en de offers werden vervangen voor gebeden gelijk geschreven staat: “Wij bieden als offerstieren de belijdenis onzer lippen!” (הושע Hoshea [Hosea] 14:3). Het grondpatroon was ontleend aan de Tempeldienst, en de diensten werden op dezelfde tijden gehouden als de Tempeldiensten. De gebedstijden kregen ook dezelfde namen

als de offertijden in de Tempel, te weten שחרית Shacharit [ochtendgebed], מנחה Min'cha [middaggebed] en ערבית Ar'vit [avondgebed]. Uit deze offerloze bijeenkomsten van gebed en schriftlezing heeft zich de synagoge ontwikkeld en deze vorm werd behouden en consolideerde na terugkeer uit de ballingschap en werd een normaal onderdeel van het Joodse religieuze leven. De synagoge bestond in Israël dus reeds toen de Tempel nog volop functioneerde. Er moet volgens de overleveringen zelfs binnen het gebouwencomplex van de tweede Tempel een synagoge gestaan hebben. In het begin was het Messiasbelijdend Jodendom dus slechts een van de vele sekten binnen het Jodendom. Ondanks hun verschillen deelden al deze Joodse sekten de Tempeldienst en de synagogendienst, maar hadden daarnaast ook nog hun eigen samenkomsten voor de geloofsaspecten waar zij speciaal de nadruk op legden. De continuïteit met de Joodse eredienstpraktijk was derhalve vanzelfsprekend en het was nooit de bedoeling dat er vanuit het geloof in Yeshua haMashiach een geheel nieuwe religie zou ontstaan die de Tora overboord zou gooien en de synagoge de rug zou toekeren. Het Messiasbelijdend Jodendom spreidde zich vanuit de eerste gemeente in Jeruzalem uit over het hele toenmalige Romeinse Rijk, eerst door Judea en daarna door de wereldwijde Joodse verstrooiing. Toen Sha'ul haShaliach in de heidense steden predikte, begon hij in de plaatselijke synagogen zowel aan de Joden, als aan de gelovigen uit de volken de blijde boodschap te verkondigen, zoals wij straks zullen lezen in het boek Handelingen. De meeste bekeerlingen uit de heidenen waren reeds bekend met de TeNaCH door hun regelmatige bezoek in de synagoge op Shabat, want zij kwamen over het algemeen uit de kringen van de zogenaamde 'Jodengenoten' of ook wel de 'G'dvrezenden' genoemd. Het waren dus heidenen, die reeds in de G'd van Israël geloofden en Hem vereerden in overeenstemming met de Hebreeuwse Geschriften, maar niet officieel tot het Jodendom toetraden. Dat waren in die tijd voornamelijk Grieken en Romeinen, die de ethiek en het monotheïstisch geloof van Israël omarmden en de Tora tot op zekere hoogte naleefden, de Shabat hielden en de spijswetten in acht namen. Zij bezochten de synagogen en luisterden naar de lezingen en uitlegging van de Tora en de Haftara in het Grieks, want in de synagogen in de diaspora werd doorgaans gebruik gemaakt van de Septuaginta. In tegenstelling tot de latere christenen haalden deze eerste gelovigen uit de volken het niet eens in hun hoofd om de wetten en inzettingen van de Tora af te schaffen ten gunste van de gebruiken en praktijken van het heidendom, maar maakten zich juist los van hun heidense tradities en leefden op z'n Joods, wat hen door hun volksgenoten wel kwalijk werd genomen. Daarom prees Sha'ul [Paulus] zijn bekeerlingen uit de heidenen in 1 Tessalonicenzen 2:13-14 met de woorden: *“Wij danken G'd dan ook zonder ophouden. Want de boodschap die u van ons te horen kreeg, hebt u aanvaard in de overtuiging dat het hier niet ging om een boodschap van mensen maar om het woord van G'd. Dat het dit inderdaad is, bewijst wel de uitwerking die het heeft op u, die gelooft. Want u, broeders en zusters, bent in het voetspoor getreden van G'ds gemeenten in Judea, die verbonden zijn met Mashiach Yeshua. U hebt immers van uw eigen landgenoten hetzelfde te lijden gehad als zij van de Joden.”* (Groot Nieuws Bijbel). Op zijn zendingsreizen ging Sha'ul uit van het principe 'eerst de Jood, maar ook de Griek', en daarom ging hij in elke stad waar hij kwam eerst naar de synagoge om de Joden aldaar aan de hand van de Geschriften te overtuigen dat Yeshua de langverwachte Mashiach is:

Sha'ul [Paulus] in de synagoge

*“En hun weg nemende over Amfipolis en Apollonia, kwamen zij te Tessalonica, waar een **synagoge** was. En Sha'ul [Paulus] ging, zoals hij gewoon was, daar binnen en behandelde drie Shabatot [sabbatten] achtereen met hen gedeelten uit de Schriften.”* **Surinaams:** *“Di den ben waka Amfipolis nanga Appolonia doro, den kon na Tessalonika, pe wan snoga ben de. Én Sha'ul [Paulus], so leki a ben gwentí, go na ini a snoga, én na dri Sabadei a taki nanga den fu sani, disi skrifi na ini Buku.”* **Hindoestaans:** *“Tab u duno Amfipoles aur Ápolonia sahar dharke Tesálonika sahar me gail. Huwa Israel ke játi ke ek parcár ke ghar raha. Jaise Sha'ul [Paulus] ke nem raha jái ke, aisahi u pahile huwa gail aur tin Shabat ke din talak manai log ke Parmeswar ke likhal bát parháwat raha.”* **Javaans:** *“Rasul Sha'ul [Paulus] lan Silas terus liwat kuta Amfipolis lan kuta Apolonia tekan kuta Tèsalonika. Nang kono ènèng sinaguk. Kaya sak lumrahé rasul Sha'ul terus mlebu mbronu mèlu kumpulan. Sampèk telung sabat terus-terusan rasul Sha'ul tukar pikiran karo wargané sinaguk kono bab ayat-ayaté Kitab Sutyi.”* In deze tekst uit מִפְעֻלֹת Mif'alot [Handelingen] 17:1-2 lezen wij, dat Sha'ul de vaste gewoonte had, om ook ná zijn bekering nog op Shabat de sjoeldienst bij te wonen. Waarom deed hij dat? Omdat

Yeshua nooit gezegd had, dat hij dat maar op zondag moest doen. Integendeel! Het boek Handelingen staat er vol van, dat de gelovigen, Joden zowel als niet-joden, op de Shabat samenkomsten hielden. We laten daarom enkele van deze teksten even de revue passeren, om maar met מִפְעֻלוֹת Mif'alot [Handelingen] 13:4-5 in de Nieuwe Bijbel Vertaling te beginnen: "Zo werden Bar-Naba [Barnabas] en Sha'ul [Paulus] uitgezonden door Ruach haQodesh [de heilige Geest]. Ze gingen eerst naar Seleucië en van daar per schip naar Cyprus, waar ze aankwamen in Salamis. Daar verkondigden ze Gds boodschap in de synagogen van de Joden. Yochanan [Johannes] was met hen meegegaan om hen te helpen." **Surinaams:** "Én a so, leki Ruach haQodesh [Santa Yeye] ben seni den, den kon na Seleucia, én dape den go na ini sipi, go na Cyprus. Én di den kon na a foto Salamis, den go preiki a wortu fu Gado na ini den snoga, én Yochanan [Yohanes] tu ben yepi den." **Hindoestaans:** "Aisane usab Ruach haQodesh [Pawitr Átma] dwára patháwal gail. Pahile Selusia sahar gail, tab huwa se jaháj par Sipras des gail. Tab jab Salámes sahar me pahucal, tab huwa ke Israel logan ke parcár ke ghar me ulog Parmeswar ke bát sunáis. Aur ulogke sáthe Yochanan [Yohánas] raha sab rakam kám me háth lagáwe khátin." **Javaans:** "Bar-Naba [Barnabas] lan Sha'ul [Paulus] terus manut kongkonané Ruach haQodesh [Roh Sutyi] budal nang kuta Selukia. Sangka kono terus numpak prau ngabrah nang pula Siprus. Kadung wis tekan kuta Salamis wong loro iki terus pada ngabarké pituturé Gusti Elohim nang sinaguk-sinaguké wong Ju. Yochanan [Yohanes] mbarang ya mèlu ngréwangi nang kono. Iki Yochanan sing uga katyeluk Marcus." In hetzelfde hoofdstuk lezen wij in de verzen 14 en 15: "Sha'ul en Bar-Naba trokken van Perge verder naar Antiochië in Pisidië. Daar aangekomen gingen ze op Shabat naar de synagoge en namen er plaats. Na de voorlezing uit Tora en de Haftara [de Wet en de Profeten] werd hun namens de leiders van de synagoge gezegd: 'Broeders, als u voor de mensen een bemoedigend woord hebt, ga dan uw gang.'" (NBV). **Surinaams:** "Ma di den trawan komoto na Perge, waka a kondre doro, den kon na Antiokia na Pisidiakondre. Én na Sabadei den go sidon na snoga. We, di a sma, disi leisi a wét nanga profeti, kaba fu leisi, den gransuma fu snoga seni taki gi den apostel taki: Un brada, efu un abi wan wortu, fu leri den sma disia, taki dan!" **Hindoestaans:** "Aur Sha'ul [Paulas] log Perga se calte Antiokia sahar Pisidia des me pahucal. Tab sabbat ke din usab huwa ke Israel log ke parcár ke ghar me gail aur baithal. Tab jab barkwan Moshe [Mosas] ke kánun aur Parmeswar ke dusar sanesian ke pustak me se parh cukal, tab Sha'ul aur okar sáthi se puchwáis ki: Bhái log, tulog janta se kuch himmat dewe wála bát bol sakiho?" **Javaans:** "Sangka kuta Pèrgi Bar-Naba [Barnabas] lan rasul Sha'ul terus budal terus nang kuta Antioki nang bawah Pisidi. Ing dina sabbat wong loro iki terus mèlu ngumpul nang sinaguk. Sakwisé matya sangka wèt-wèté nabi Moshe [Moses] lan kitabé para nabi, para pinituwané sinaguk terus kongkonan takon marang rasul Sha'ul lan Bar-Naba, menawa nduwèni tembung kanggo mbangun wong-wong sing nang kono." En dat deden ze dan ook en verkondigden de Blijde Boodschap: "Toen Sha'ul en Bar-Naba de synagoge verlieten, kregen ze het verzoek om de volgende Shabat opnieuw over dit onderwerp te spreken." (NBV). **Surinaams:** "We, di den Dyu komoto na snoga, den heiden kon begi Bar-Naba nanga Sha'ul, fu wan tra Saba den mu taki moro furu fu a tori." **Hindoestaans:** "Tab jab Sha'ul aur Bar-Naba parcár ke ghar me se cal gail, tab huwa ke manai log usabse puchis ki: Áne wála Shabat ke din par tulog phin se lautke aihe auro bát batáwe khátin." **Javaans:** "Sakwisé metu sangka sinaguk mau wong-wong terus pada nyuwun marang rasul Sha'ul lan Bar-Naba teka menèh, supaya ing dina Shabat mingguné ngarep neruské piwulangé mau." (Handelingen 13:42). "En na het uitgaan van de synagoge, volgden vele van de Joden en de vereerders van G'd, die Jodengenoten waren, Sha'ul en Bar-Naba, die dan ook tot hen spraken en bij hen aandrongen om te blijven bij de genade G'ds. En de volgende Shabat kwam bijna de gehele stad bijeen om het Woord G'ds te horen." (NBG). **Surinaams:** "So srefi dis noga komopo, furu fu den Dyu én fu den Dyuproseliti go nanga Sha'ul én Bar-Naba. Én den taki nanga den, den leri den, fu tan na ini a gnade fu Gado. We, a tra Sabadei pikinmoro a heri foto kon makandra, fu yere a wortu fu Gado." **Hindoestaans:** "Dher Israel játi log aur dusar ját ke Parmeswar ke ádar kare wálan Sha'ul aur Bar-Naba ke sáth calat ját raha. Jaite me u duno ulogse batiáis aur tiha deis Parmeswar ke bhalái par bharosa karte rahe ke. Tab ekwa sabbat ke din par sahar bhar áil Parmeswar ke sanesa sune khátin." **Javaans:** "Sak rampungé kumpulan okèh wong Ju lan wong liyané sing mèlu agama Ju pada pretyaya marang piwulangé rasul Sha'ul lan Bar-Naba. Rasul Sha'ul lan Bar-Naba ngomongi wong-wong iki kanti tenanan, supaya pada temen terus enggoné urip njagakké marang kabetyikané Gusti Elohim. Ing dina sabbat minggu liyané mèh wong sak kuta kabèh pada teka nang sinaguk, kepéngin ngrungokké pituturé Gusti." (Handelingen 13:43-44). "Ook in Ikonium

bezochten ze de synagoge van de Joden, en ook daar werd een groot aantal mensen, Joden zowel als Grieken, door hun verkondiging tot geloof gebracht." (NBV). **Surinaams:** "Wan dei, di den de na Ikonía, den ala tu go makandra na snoga, én den taki so te wan bigi ipi sma kon na bribi, Dyu nanga Griki." **Hindoestaans:** "Jab Sha'ul [Paulus] aur Bar-Naba [Bárnábás] Ikoniam sahar pahucal, tab huwa bhail jaise Antiokia sahar me bhail raha." **Javaans:** "Lelakoné rasul Sha'ul [Paulus] lan Bar-Naba [Barnabas] nang kuta Ikonium ya tunggalé waé karo nang kuta Antioki. (Handelingen 14:1). "Via Amphipolis en Apollonia reisden ze naar Thessalonica, waar de Joden een synagoge hadden. Zoals gewoonlijk ging Sha'ul naar hen toe, en drie Shabat-dagen achtereen debatteerde hij met hen. Aan de hand van teksten uit de Schrift toonde hij aan dat de Mashiach moest lijden en sterven en daarna uit de dood moest opstaan. 'Deze Mashiach,' zo zei hij, 'is Yeshua, die ik u nu verkondig.' Sommigen lieten zich overtuigen en sloten zich aan bij Sha'ul en Sila [Silas], evenals veel Grieken die G'd vereerden, en een groot aantal vrouwen uit de hogere kringen. Maar de Joden die het geloof niet hadden aanvaard, werden vervuld van jaloezie en riepen enkele raddraaiers te hulp, die een volksofloop veroorzaakten en grote beroering in de stad teweegbrachten" (Handelingen 17:1-5, NBV). "Nog diezelfde nacht lieten de broeders Sha'ul en Sila naar Berea vertrekken. Ook daar gingen ze naar de synagoge van de Joden. Hier waren ze vriendelijker dan in Thessalonica: ze aanvaardden hun prediking met alle bereidwilligheid en onderzochten dagelijks de Schriften of het inderdaad zo was. Velen van hen kwamen tot geloof, en ook een niet gering aantal Grieken, vrouwen uit de betere kringen en mannen" (Handelingen 17:10-12, WV). "Sha'ul's begeleiders brachten hem naar Athene en keerden daarna weer terug, met de opdracht om tegen Silas en Timoteüs te zeggen dat ze zich zo spoedig mogelijk bij hem moesten voegen. Terwijl Sha'ul in Athene op hen wachtte, raakte hij hevig verontwaardigd bij het zien van de vele godenbeelden in de stad. In de synagoge sprak hij met de Joden en met de Grieken die G'd vereerden, en op het marktplein ging hij dagelijks in debat met de mensen die hij daar aantrof" (Handelingen 17:15-17, NBV). Voor Sha'ul en zijn begeleiders was het heel normaal om op Shabat naar de plaatselijke synagoge te gaan, ongeacht waar ze waren. In de nieuwe vertaling van Handelingen 17:2 staat, dat Sha'ul 'zoals gewoonlijk' naar de synagoge ging, de NBG-vertaling gebruikt evenals de Groot-Nieuws-Bijbel de term 'zoals hij gewoon was', en in de Willibrord-vertaling ging hij daarheen 'naar zijn gewoonte'. Voor deze eerste Messiasbelijdende Joden was het dus vanzelfsprekend om op Shabat naar de synagoge te gaan, maar niet alleen voor hen was dat heel normaal, want in de zojuist geciteerde teksten lezen wij immers, dat er in praktisch alle synagogen waar zij kwamen ook Grieken waren die in de G'd van Israël geloofden. "Hierna vertrok Sha'ul uit Athene naar Korinthe. Daar ontmoette hij Aquila, een Jood uit Pontus. Die was met zijn vrouw Priscilla daar nog maar kortgeleden aangekomen vanuit Italië. Volgens een decreet van keizer Claudius moesten namelijk alle Joden Rome verlaten. Sha'ul zocht hen op, en omdat hij evenals Aquila het vak van tentenmaker uitoefende, bleef hij bij hen wonen en werken. Elke Shabat sprak hij **in de synagoge** en trachtte hij **Joden en Grieken** te overtuigen. Toen Silas en Timoteüs uit Macedonië waren aangekomen, kon Sha'ul zich geheel aan de prediking wijden. Tegenover de Joden getuigde hij dat Yeshua de Mashiach is. Maar toen zij zich bleven verzetten en zelfs begonnen te spotten, sloeg hij het stof van zijn kleren en zei: 'Als u ten onder gaat, is dat uw eigen verantwoording, ik heb er geen schuld aan. Van nu af aan richt ik me tot de niet-Joden.' Hij verliet de synagoge en begaf zich naar het huis ernaast. Daar woonde Titius Justus, een man die G'd vereerde. De bestuurder van de synagoge, Crispus, kwam met al zijn huisgenoten tot geloof in Adonai. Veel Korintiërs die Sha'ul hoorden, geloofden en werden ondergedompeld" (Handelingen 18:1-8, GNB). Deze tekst heeft vaak geleid tot een misverstand. Omdat de Joden in de synagoge te Korinthe de Messiaanse boodschap niet wilden aanvaarden en zelfs begonnen te lasteren heeft Sha'ul deze synagoge verlaten en gezegd dat hij zich voortaan tot de Goyim [heidenen] zal richten in plaats van zijn eigen volk. Velen hebben hieruit de verkeerde conclusie getrokken dat hier de grote breuk heeft plaats gevonden tussen kerk en synagoge en dat Paulus door het afschudden van het stof nu definitief zijn band met de synagoge en het Joodse volk heeft verbroken. Maar niets is minder waar. Dat Sha'ul de synagoge in Korinthe de rug had toegekeerd wil nog niet zeggen dat hij vanaf dat moment helemaal niet meer naar de sjoel gegaan zou zijn. Deze opvatting is wel heel erg kortzichtig, want slechts enkele verzen verderop in hetzelfde hoofdstuk lezen wij het volgende: "Toen ze Efeze aandeden, liet hij Priscilla en Aquila daar achter. Zelf ging hij er de synagoge binnen en sprak de Joden toe. Op hun verzoek om nog wat langer te blijven ging hij niet in, maar bij het afscheid zei hij: 'Als G'd het wil, kom ik bij u terug.' Toen voer hij weer van

Efeze weg." (GNB). **Surinaams:** "Di a kon na Efesus, a libi den dape, ma en srefi go na snoga go taki nanga den Dyu. Én den begi en, fu a tan moro langa nanga den, ma en no ben wani. Ma a taki den adjosi, a taki: Yepi no de, mi musu hori a feisti, disi de kon, na Yerusalem, ma efu Gado wani, mi sa kon baka na unu. Dan a komoto na Efesus nanga sipi." **Hindoestaans:** "Tab jab usab Efese sahar me áike pahucal, tab Sha'ul parcár ke ghar me gail aur huwa ke Israel log se batiát raha. Baki jab usab ose puchis: Ekát din auro na rahihe? tab u bolis: Na, i tem par ham na rahi sakila. Aur jab u jái lagal, tab bolis: Jab Parmeswar mángi, tab ham tulogke lage phin se lautke ábe. Tab u jaháj se Efese sahar se cal gail." **Javaans:** "Kadung tekan kuta Efése, rasul Sha'ul terus ninggal Priskila lan Akwila, terus mlebu nang sinaguk lan ngomongké bab pituturé Gusti marang wong-wong Ju. Wong-wong kuwi nyuwun marang rasul Sha'ul, supaya rada suwi nang kono, nanging dékné ora bisa. Mulané rasul Sha'ul ngomong: Nèk Gusti Elohim nglilani, suk menèh aku balik mbréné. Rasul Sha'ul terus lunga sangka kuta Efése." (Handelingen 18:19-21). Enige tijd later kwam Sha'ul opnieuw naar Efeze en maakte zijn belofte waar: "De volgende drie maanden ging hij regelmatig naar de synagoge, waar hij vrijmoedig met de bezoekers sprak over het koninkrijk van G'd en hen met zijn uiteenzettingen trachtte te overtuigen. Maar toen sommigen zijn boodschap halsstarrig bleven afwijzen en de Weg bij iedereen belachelijk maakten, vertrok hij en nam de leerlingen met zich mee. Voortaan sprak hij dagelijks in de school van Tyrannus" (Handelingen 19:8-9, NBV). Hier gebeurde dus hetzelfde als in Korinthe, maar Sha'ul bleef een toragetrouwe Jood zolang hij leefde en heeft overal de plaatselijke synagoge bezocht zolang dat mogelijk was. Nooit heeft hij gesuggereerd dat de huisgemeenten in de plaats van de synagogen zouden zijn gekomen, laat staan dat hij kerkgebouwen in gedachten gehad zou hebben. Chalila! Geen sprake van! Sha'ul en zijn leerlingen verlieten weliswaar hier en daar een plaatselijke synagoge door de omstandigheden, maar niet de synagoge in het algemeen, want daarna gingen zij gewoon weer in een andere stad naar de synagoge. Niet naar de kerk, maar naar de sjoel! Niet op zondag, maar op de Shabat! En zo bleef het ook meer dan 400 jaren lang. Het was vanzelfsprekend, dat de gelovigen de Shabat heiligden overeenkomstig het gebod van de Allerhoogste. Hij heeft immers nooit gezegd, dat je de Shabat slechts hoefde te houden tot de dag dat de Mashiach [Messias] zou komen. Neen! **Het is een eeuwigdurende inzetting!** Yeshua heeft het houden van de Shabat niet stopgezet, ook niet een dag opgeschoven, en Zijn Vader is eveneens nooit van gedachte veranderd! Hij heeft nooit gezegd, dat de Shabat nu maar door de zondag vervangen moest worden. Ook heeft Hij nooit gezegd dat de Tora voor ons door Zijn offer niet meer van toepassing zou zijn. Integendeel! Juist omdat Hij voor ons de straf op zich heeft genomen voor onze zonden, zouden we er nu naar moeten streven om gehoorzaam te zijn aan G'ds geboden en inzettingen, want: "Ieder die zondigt overtreedt G'ds Wet, want zondigen is G'ds Wet overtreden!" (יִרְחַן אֵל [1 Johannes] 3:4, NBV). De Bijbelse definitie van zonde is dus het overtreden van de Tora en daarom is het van groot belang om de Tora te kennen, want hoe kan men gehoorzaam zijn aan een wet die men niet kent? In de kerk wordt de Tora niet volledig gelezen en sowieso niet als gezaghebbend beschouwd. Als gevolg daarvan is er bij velen een gebrek aan kennis en overtreden zij G'ds wet voortdurend zonder dat zelf in de gaten te hebben. De Eeuwige zag dit al aankomen en heeft reeds vele eeuwen geleden gezegd: "Mijn volk gaat te gronde door het gebrek aan kennis!" (הוֹשֵׁעַ Hoshea [Hosea] 4:6).

Conclusie

Daarom is het doel van deze Bijbelstudie, u aan te moedigen om naast het Nieuwe Testament ook elke week de Tora en de Profeten te lezen volgens het Joodse leesrooster, thuis of in de synagoge, en zo wil ik deze studie afsluiten met het goedbedoelde advies van Sha'ul aan Timotheüs, dat ook voor ons allen van toepassing is "Allen die vroom en in eenheid met Mashiach Yeshua willen leven, zullen worden vervolgd. Slechte mensen en oplichters zullen van kwaad tot erger vervallen; het zijn bedriegers die zelf bedrogen worden. Maar jij, blijf bij alles wat je geleerd hebt en met overtuiging hebt aangenomen. Je weet wie je leraren waren en bent van kindsbeen af vertrouwd met de heilige Geschriften die je wijsheid kunnen geven, zodat je wordt gered door het geloof in Mashiach Yeshua. Elke schrifttekst is door G'd geïnspireerd en kan gebruikt worden om onderricht te geven, om dwalingen en fouten te weerleggen, en om op te voeden tot een deugdzaam leven, zodat een dienaar van G'd voor zijn taak berekend is en voor elk goed doel volledig is toegerust." **Surinaams:** "Tru, ala den, disi wani libi bun nanga Gado na ini Mashiach Yeshua, den musu tyari, efu trawan ferfolgu den. Den ogri sma nanga

den bedrigiman de kon ogri moro moro; den de kori trawan, én trawan de kori den baka. Ma yu mu tan na ini a sani, disi yu ben leri, én disi yu ben kisi wan leti sabi fu En! Bikasi yu srefi de sabi bun, osuma ben leri yu. Én di yu sabi den Santa buku fu sinsi yu pikinten kaba, we, den dati kan gi yu a leti ferstan fu a bun libi di wi de kisi nanga a bribi na Mashiach Yeshua. Bikasi Gado srefi ben meki den skrifi ala den buku; én den de yepi wi furu fu leri wi, fu stafu wi, fu meki wi kon moro bun, én fu kweiki wi na ini a gerechtigheid. Meki wan sma fu Gado kon so fara, te a kan du ala bun wroko.” **Hindoestaans:** “Aise hai ki har ekjaun Mashiach Yeshua [Masih Yeshu] me sámil haiaur Parmeswar ke rasta par cale hai, u satáwal jái. Baki kharáb manai aur dhokhábj log dusare ke bahakáwe hai, apane bhi dhokha kha hai aur auro bigarte jái. Beta, tu hamár bát sikhle hai aur dil bhar se biswás kare hai. Tu jáne hai ke toke sikháis hai, ohi se i bát pakarle rahihe. Tu chotahi se Parmeswar ke pawitr bát sikhle hai. Toke ekare dwára buddhi milal hai kaise tu Mashiach Yeshua me biswás kare ke dwára bac jái sakihe. Parmeswar ápan pustak likhwáis hai aur ekar har ek bát kámil hai sikháwe, samjháwe, ulta soc-bicár badale aur sudháre khátin, jeme Parmeswar ke biswási logan pura howe aur tajár rahe har ek rakam bhala kám kare ke.” **Javaans:** “Pantyèn ya wis sak mestiné. Sapa waé sing kepéngin nurut Gusti Yeshua sing tenanan mesti bakal disangsara. Nanging wong ala lan wong ngapusi malah selot ndadra enggoné nglakoni ala. Awit wong kaya ngono kuwi ora namung ngapusi wong liyané, nanging suwi-suwi dèkné déwé nggugu apusané déwé. Nanging kowé Timotius, kowé kudu nurut piwulang sing wis mbok tanpa lan wis mbok akoni bener. Kowé ngerti déwé sapa sing mulangi kowé. Kawit tyilik kowé wis diblajari sangka pituturé Gusti Elohim, dadiné kowé ngerti nèk pituturé Gusti Elohim kuwi bisa ngekèki kaweruh marang kowé. Kaweruh sing nduduhké marang kowé nèk Gusti Yeshua, Juru Slameté manungsa, teka ing donya ngluwari kowé sangka kwasané ala, supaya kowé bisa urip langgeng. Tembung-tembung isiné pituturé Gusti Elohim kuwi kabèh metuné sangka pikirané Gusti Elohim déwé. Mulané tembung-tembung kuwi kabèh kenèng dienggo mulangi bab sing bener, kenèng dienggo mbenerké piwulang sing klèru, kenèng dienggo mbenerké klakuan sing ora apik lan uga kenèng dienggo mblajari nindakké urip sing nurut karepé Gusti Elohim. Dadiné wong sing nyambutgawé kanggo Gusti Elohim bisa nduwèni kapinteran ngerjani penggawéan apa waé sing dikarepké karo Dèkné.” (2 Timotheüs 3:12-17). Amen!

Werner Stauder